

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1936 kl. 4 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion angående ett bättre tillgodo-seende av behovet utav allmänna samlingslokaler.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 118, hemställde herr *Sundström m. fl.*, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning huruvida och på vilket sätt stat och kommun må kunna medverka: 1) dels till förbättring av redan nu befintliga samlingslokaler, vilka äro i behov därav, 2) dels genom lån och subvention stimulera till uppförande av nya lokaler, 3) dels ock undersökning om ej under statens eller kommunernas medverkan uppförda samlingslokaler må kunna i ökad omfattning tagas i anspråk för de mångskiftande behov, som på detta område ständigt anmäla sig.

Motionen.

Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Efter erhållen remiss av motionen anförde andra kammarens fjärde tillfälliga utskott i avgivet utlåtande, nr 1, följande.

”Den i föreliggande motion till behandling upptagna frågan har tidigare vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Andra kammaren har sålunda vid 1912 och 1913 års riksdagar samt vid lagtima riksdagen år 1919 bifallit motioner med hemställan om utredning i förevarande ämne. Vid samtliga dessa tillfällen ha motionerna emellertid avslagits av första kammaren, varför de icke föranlett någon riksdagens åtgärd. En därefter vid 1920 års riksdag i samma fråga väckt motion, II: 17, bifölls däremot av båda kamrarna och gav anledning till att riksdagen i skrivelse (nr 163) till Kungl. Maj:t anhöll, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och under vilka former och bestämmelser statens medverkan måtte kunna lämnas för uppförande av allmänna, utanför partimotsatserna ställda, till tjänst för folkets samhälleliga behov och kulturella strävanden avsedda samlingslokaler i bygder, som lede brist på sådana lokaler och resurser att själva åstadkomma dem, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I skrivelsen uttalade riksdagen bland annat, att den för sin del ansåge det ostridigt, att det särskilt i vissa landsbygder funnes kommuner, där en verklig brist rådde på för alla tillgängliga samlingslokaler. I en tid, då samtliga medborgare hade rättigheter att öva inflytande på alla samhällets angelägenheter, vore det utan tvivel ett allmänt intresse av första rang, att lämpliga samlingslokaler funnes till medborgarnas förfogande.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Riksdagens berörda framställning remitterades den 28 maj 1920 av Kungl. Maj:t till socialstyrelsen, som den 19 december 1925 avgav utlåtande i ärendet. Däri anförde socialstyrelsen, att de i framställningen avsedda syftena med hänsyn till den kraftiga utveckling, som i vårt land föreningsrörelserna och därmed anknutna folkbildningssträvanden företedde, syntes kunna vederbörligen tillgodoses utan statens medverkan. Anspråken på staten hade för övrigt redan nått en sådan höjd, att den ifrågasatta utvidgningen av statens understödjande verksamhet redan av detta skäl måste inge betänkligheter. Den 26 september 1926 beslöt sedermera Kungl. Maj:t, att riksdagens ifrågavarande framställning icke skulle föranleda vidare åtgärd.

Sedan år 1920 har säkerligen ett icke ringa antal nya samlingslokaler tillkommit på olika platser i landet. Men å andra sidan har otvivelaktigt sedan dess föreningsrörelsen och folkbildningssträvandena samt andra likartade verksamheter utvecklats sig än starkare och samtidigt fått en vidsträcktare spridning än tidigare till sådana delar av landet, som förut icke varit nämnvärt berörda därav. Det är därför utskottets bestämda uppfattning, att behovet av nya samlingslokaler numera är minst lika stort som år 1920, då riksdagen ansåg särskilda åtgärder från statsmakternas sida i syfte att avhjälpa denna brist vara av behovet påkallade. Med hänsyn härtill föreligger enligt utskottets mening all anledning för riksdagen att nu, då frågan genom den föreliggande motionen ånyo dragits inför riksdagens bedömning, ansluta sig till tanken på statens medverkan för åstadkommande av tillfredsställande förhållanden på ifrågavarande område. Utskottet har sålunda funnit sig böra tillstyrka en framställning till Kungl. Maj:t i motionens syfte.

Utskottet håller emellertid samtidigt före, att motionärerna i sin hemställan sträckt sig längre än som åtminstone tillsvidare kan anses tillrådligt. Den angelägenhet, som det i främsta rummet gäller att tillgodose, torde nämligen vara anskaffandet av en för alla tillgänglig samlingslokal på platser, där ett framträdande behov av dylik lokal visat sig föreligga och det samtidigt står klart, att detta behov ej kan beräknas bli fyllt utan stöd från det allmännas sida. Att såsom motionärerna ifrågasätta staten skulle medverka jämväl till förbättring av redan nu befintliga samlingslokaler, vilka äro i behov därav, kan utskottet för sin del ej förorda. Det förefaller nämligen utskottet vara en alltför vansklig uppgift att i nu berörda avseende uppdraga tillfredsställande riktlinjer för en statlig stödverksamhet.

Den utredning, som utskottet förordar, synes därför böra inskränkas till att avse endast frågan om statens medverkan för anskaffande av samlingslokaler, varvid såväl nybyggnad som förvärfv av redan befintlig lämplig lokal torde kunna komma i fråga. Att redan nu söka uppdraga närmare riktlinjer för den sålunda ifrågasatta hjälpverksamheten torde knappast låta sig göra utan bör det få ankomma på utredningen att härutinnan undersöka och pröva de olika vägar som därvid kunna tänkas. Att statens ingripande i varje särskilt fall bör vara betingat av ett framträdande och manifesterat lokalt behov synes emeller-

tid utskottet uppenbart, varjämte även medverkan från vederbörande kommuns sida torde böra förutsättas.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida, på vad sätt och under vilka villkor staten må kunna medverka för anskaffande av för alla tillgängliga samlingslokaler på platser, där ett framträdande behov av sådana lokaler gjort sig gällande, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.”

I en vid utlåtandet fogad reservation hade anförts, att andra kammarens utskott bort hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Andra kammaren biföll utskottets hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

I likhet med andra kammarens utskott finner utskottet goda skäl tala för att frågan om statens medverkan för tillgodoseende av behovet utav allmänna samlingslokaler göres till föremål för utredning.

Utskottet.

Såsom andra kammarens utskott framhållit, torde det knappast låta sig göra att redan nu söka uppdraga närmare riktlinjer för statens medverkan i förevarande avseende, utan torde det böra ankomma på utredningen att härutinnan undersöka och pröva de olika vägar som därvid kunna tänkas. Utskottet förutsätter emellertid att vid utredningen även kommer att uppmärksammas frågan om betryggande kontroll i avseende å lokalernas användning. Vid utredningen torde särskilt undersökas, huruvida staten genom beviljande av lån lämpligen kunde medverka för tillgodoseende av behovet av allmänna samlingslokaler.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 12 mars 1936.

På utskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Sjödahl, Tham, Per Andersson, Härdin, Danielsson, Sanne* och *Johan Larsson*.

Reservation

av herrar *Tham, Per Andersson* och *Sanne*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut, och vidare anfört:

”Enligt vår mening är behovet av nya allmänna samlingslokaler numera icke på långt när så framträdande som vid tidigare tillfällen då den föreliggande frågan varit föremål för omprövning inom riksdagen. Den allt livligare för-eningsrörelsen ute i bygderna torde i främsta rummet hava bidragit till denna utveckling och torde även i fortsättningen komma att medverka till att det legitima behovet i förevarande avseende allt mer bliver tillgodosett. I likhet med socialstyrelsen i dess den 19 december 1925 avgivna utlåtande hålla vi alltså före, att ifrågavarande syftemål torde kunna vederbörligen tillgodoses utan statens medverkan.

Någon möjlighet att beräkna de kostnader, som för ändamålet skulle bliva nödvändiga, finnes icke. Vi vilja emellertid framhålla, att därest det ekonomiska stöd, som här avses, skall bli av någon betydelse, mycket stora summor måste offras för ändamålet. Vi kunna för vår del ej vara med om att staten i en tid, då ständigt nya anslagsbehov anmäla sig, skulle påtaga sig det ekonomiska ansvaret även för det ändamål, varom här är fråga, i synnerhet som de ekonomiska konsekvenserna icke kunna överblickas.”